

מִנָּא לֹן. מִמְשֶׁה. דָּאמֵר לֵיה קֹדֶשׁ אֶבְרִיךְ הוּא, חַבּוֹ
יִשְׂרָאֵל, (שמות לט) עֲשׂוּ לְהֶם עַגֵּל מִסְכָּה וַיִּשְׂתַחֲווּ לוּ
וְגַוּ, תֹּו אָמֵר לֵיה, הַרְפָּא מִמְנִי וְאַשְׁמִידָם וְגַוּ, בְּהָאֵ
שְׁעַתָּא אָמֵר מִשְׁה אֵי בְּגִין יִקְרָא דִּידִי יִשְׂתַחֲוּ יִשְׂרָאֵל
מַעַלְמָא, טָב לִי מוֹתָא, וְלֹא יִמְרוּן דְּשִׁבְיִקְנָא הָאֵי דְּכוּלִי
עַלְמָא, בְּגִין יִקְרָא דִּילִי. מִיד וַיַּחַל מִשְׁה אֶת פְּנֵי יְיָ
אֱלֹהָיו. וְאוֹשִׁיט גְּרָמִיה לְמִתְחָה בְּכָמָה אֲתָרִי בְּגִינִיהוּן
דִּישָׂרָאֵל, דְּכַתִּיב וְעַתָּה אִם תְּשִׁא חַטָּאתְם וְאִם אִין מְחַנִּ
נָא מְסֻפֶּךְ וְגַוּ. וְתַאֲנָא, לֹא זוּ מִשְׁה מַתָּמוֹן, עַד דְּמַחְלֵ
קֹדֶשׁ אֶבְרִיךְ הוּא לִשְׂרָאֵל, הַדָּא הוּא דְּכַתִּיב וַיְנַחֵם יְיָ
עַל הַרְעָה אֲשֶׁר דָּבַר לְעַשׂוֹת לְעַמוֹ. וְכַתִּיב (במדבר י) וַיֹּאמֶר
ה' סְלָחָתִי בְּדָבְרֶךָ.

וְאַלּו בְּנֵה כְּתִיב, (בראשית ו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְבָנֶה קְזִין כָּל
בְּשָׂר בָּא (ד"ט י"ו נ"א) לִפְנֵי וְגַוּ. אָמֵר לֵיה בָנֶה, וְלִי מָה
אַתָּ עֲבִיד. אָמֵר לֵיה וְהַקְיָמוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אַתָּה וְגַוּ עֲשָׂה
לְךָ תִּבְתַּעֲצֵי גַּפֵּר. וְלֹא בַּעֲאַ רְחָמֵי עַל עַלְמָא, וְנַחַיתָו
מִיא, וְאַובִידָו בְּגִי עַלְמָא, וְבְגִין כֵּה מִי נָחַת בְּתִיב. מִי נָחַת
וְדָא, דְּבִיה הָוֹתְלִין, דְּלֹא בַּעֲאַ רְחָמֵי עַל עַלְמָא.
מִפְּאָן אָמֵר רְبִי יוֹסֵי, מַאי דְּכַתִּיב, (בראשית ט) וַיִּחְלֵל נָח אִישׁ
הָאָדָם. וַיִּחְלֵל: בָּמָה דָּאת אָמֵר, (במדבר ל) לֹא יִחְלֵל
דְּבָרוֹ, דָּאת עֲבִיד חֹול. אִישׁ הָאָדָם, דְּבָגִינִיה אַשְׁתַּצְיָאֵו

בְּנֵי עַלְמָא, דלא בעא רחמי עלייהו. דבר אחר איש
 בראשית נ"ח ע"ב) האדמה, בגיגיה אתקימת לבר
דָאשְׁתָצִיאו קְדֻמָּאי, דכתייב לא אוסף לקיל עוד את
הָאָדָמָה בְּעֹבוֹר הָאָדָם וְגַו.

תָּאָנָא מַי נַח אֲקָרּוֹן, דהוּא גָּרִים דאקרון על שמיה.
אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, זוֹת לֵי מַאי קָא מִירִי. אֶלָּא
אָמַר קָוִידָשָׁא בָּרִיךְ הוּא, מַי נַח גְּרָמוּ לֵי, דאגלי זוֹת
בְּעַלְמָא. דכתייב ואני זוֹת בריתם. זוֹת אותן הברית
 וגו'. את קשתי נתתי בענן. כלומר לית מאן דאשכח
אֶלָּא לִקְרָא דְשָׁמֵי דְרַמְיוֹא בְּזֹאת. ומאן גָּרִים לֵיה, מַי
 נַח.

מִפְּאָן סִימְנָא לְחַסִּידָא זְבָאתָה, דלא אתגלייא האי קשחת
בִּיּוּמוֹי, ולא אצטריך עלמא ביומו לי (זהה)
 אותן. ומאן איהו. ההוא דבעי רחמי על עולם, ואתחזוי
לְאַגְּבָא עַלְוִי. כגון רבי שמעון בן יוחאי, דלא אצטריך
עַלְמָא בִּיּוּמוֹי לְהָאִי אָוֹת, דהא הוא אותן סימנא בעולם
תוֹה.

דָלָא תֹה גַּוְרָה דָאַתְגּוֹר עַל עַלְמָא לְעַילָּא, דלא מבטל
לָה. והיינו דכתייב, (شمואל בבג) מושל באדם, קידשא
בריך הוא מושל באדם. ומַי מושל בקידשא בריך הוא
כְּבִיכּוֹל. צדיק. **דָקְוִידָשָׁא בָּרִיךְ הוּא גָּזִיר,** ואיהו מבטל.

כגון רבי שמעון בן יוחאי, דיוֹמָא חד הוה יתיב אבא
dotru'a (נ"א דמערפתא) דלוד, זקף עינוי, חזא שמשא
דבhair, ואסתים בהורא ג' זמגין, אדְהַכִי אתחשך בהורא,
ואתחני ביה בשמשא אוכמא וירוקא. אמר ליה לרבי
אלעוז בריה, תא אבתרא' בר', ונחמי דהא ודאי גורה
אתגוז לעילא, וקידשא בריך הוא בעי לאודעא לי,
דוֹדָא תלתין יומין תליא ההוא מלטא דאתגוז לעילא.
ולא עbid קידשא בריך הוא, עד דאודעה לצדיקיא,
הדא הוא דכתיב, (עמוס ג') כי לא יעשה יי' אלhim דבר כי
אם גלה סודו אל עבדיו הגביאים.

עד דהו אזי עאלו בההוא כרם. חמו חד חוויא דהוה
אתוי, ופומיה פתיחא (נ"א זהה לחייב בלישניה), ומלהטה
בארעה בעפרא. אשטניק רבי שמעון, וקטפר יdoi
ברישיה דחויא, שכיך חוויא, מאיך פומיה. וחמא לשגניה
מרחיש. אמר ליה חוויא חוויא, זיל ואימא לההוא חוויא
עלאה, הדא רבי שמעון בן יוחאי בעלמא שכית. עייליה
לרישיה לחד נוקבא בעפרא. אמר גוזר אנא, כשם
דמתהה אתחר לנקבא בעפרא, בן עלאה יתחר
לנקבא דתחומה רבא.

רחיש רבי שמעון בצלותא, עד דהו מצל' שמעו חד
קלא, פוטקרא דקייפא עולו לאטריכוי,

קָטְפִירָא דְבָנֵרִינְגִי לֹא שָׁרָא בַעַלְמָא, דְהָא, רַבִי שְׁמֻעוֹן בֶן יוֹחָאי בְטִיל לֹוּן. זֶכְאָה אֲנָתָ רַבִי שְׁמֻעוֹן, דְמַארְךָ בְעֵי בִיקְרֶךָ עַל כָל בָנֵי עַלְמָא. בְמַשָּׁה כְתִיב (שםות לו) וַיַּחַל מְשָׁה וְגֹוּ, דְמַשְׁמָעַ דְאַחִיד לֵיה פְרָגּוֹדָא, וְאֲנָתָ רַבִי שְׁמֻעוֹן גּוֹזֵר, וַקְוִידְשָׁא בְרִיךְ הוּא מַקְיִים. הוּא גּוֹזֵר, וְאֲנָתָ מַבְטֵל. אֲדָהֶכְיָ חַמָּא דְנָהֵיר שְׁמַשָּׁא, וְאֲתַעֲבָר הַהְוָא אָוּכְמָא, אָמֵר רַבִי שְׁמֻעוֹן, וְדָאֵי הָא עַלְמָא אַתְבָּסֵם, עַל לִבְיתָה וְדָרְשָׁ, (תְּהִלִּים יא) כִי צְדִיק יי' צְדִקּוֹת (בראשית ב"ג ע"א) אַהֲבָ יִשְׂרָאֵל יְחִזּוֹ פְנִימָוּ. מַאֲיַ טֻמָּא כִי צְדִיק יי' צְדִקּוֹת אַהֲבָ, מַשְׁוִם דִישְׂרָאֵל יְחִזּוֹ פְנִימָוּ. מַאֲיַ פְנִימָוּ. פְנִים עַלְאַין דְבָנֵי עַלְמָא, בְעֻוּן לְמַבְעֵי רְחִמָּי מַבְיִהָ, עַל כָל מָה דְאַצְטְּרִיכָן.

אָמֵר לֵיה רַבִי אַלְעֹזֵר בְּרִיהָ, אֵי הַכִּי יִשְׂרָאֵל יְחִזּוֹ פְנִימָוּ מַבְעֵי לֵיה, או יִשְׂרָאֵל יְחִזּוֹ, מַאֲיַ יִשְׂרָאֵל יְחִזּוֹ. אָמֵר לֵיה רֹזֵא עַלְאָה, דְאַיְפּוֹן (קל"ב) יִמֵי קָדָם דַעַתִּיקָא קְדִישָׁא, סְתִימָא דְכָל סְתִימִין. וַיִּמֵי עַולָם, דְזַעַיר אַגְפִין, דְאַיְפּוֹן אַקְרָוֹן פְנִימָוּ, (דאינְנוּ) חַמָּאָן בָּאָרֶחָ מַיְשָׁר מָה דְאַצְטְּרִיךָ לְמַחְמִי.

דְתַאֲנָא בְשַׁעַתָּא דְקוֹידְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַשְׁגָח בַעַלְמָא, וְחַמָּא דְמַתְפִשְׁרָן עַזְבִּיהָוּן דְבָנֵי בָשָׁא לְתַתָּא, אַתְגַלְילִיא עַתִּיקָא קְדִישָׁא בְזַעַיר אַגְפִין, וַמְסַתְכָלָן כָל

אִבְּנוֹן אֲנֵפִין בְּאֲנֵפִין סְתִימִין, וּמַתְבָּרְכָן כָּלָהוּ. מַאֲיִ טֻעָמָא מַתְבָּרְכָן. מִשּׁוּם דְּמִסְתְּבָלִין אֶלְין בְּאֶלְין בְּאֶרְחָ מִישָׁר, דְּלֹא סְטוֹ לִימִגְנָא וְלִשְׁמָאָלָא, הַדָּא הוּא דְכַתִּיב (דָבָר ט' ע"ב) יִשְׁרָר יְחֹזָה פְּנִימָיו. וּמַתְבָּרְכָן כָּלָהוּ, וּמִשְׁקִין הַדָּא לְדָא, עַד דְּאַתְבָּרְכָן כָּלָהוּ עַלְמִיא. וּמִשְׂתְּכָחִי כָּלָהוּ עַלְמִין בְּחָד, וּבְדִין אַתְקָרִי (ובירה ד') יִי' אָחָד וִשְׁמוֹ אָחָד.

וּבְכָד חֹבֵי עַלְמָא סְגִיאָו, אָסְתִּים עַתִּיקָא קְדִישָׁא, וּלְאַמְשָׁגָחִין אֲנֵפִין בְּאֲנֵפִין, וּבְדִין דִינֵין מַתְעָרִי בְּעַלְמָא, וּכּוֹרְסּוֹן רְמִיּוּ, וּעַתִּיק יוֹמִין אָסְתִּים, וּלְאַתְגָּלִילִיא. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, (דְנִיאָל ז) חֹזָה הָווִית עַד דֵי כּוֹרְסּוֹן רְמִיּוּ וּעַתִּיק יוֹמִין יִתְבּוּ. עַד דֵי כּוֹרְסּוֹן רְמִיּוּ, דְאַיְנוֹ בְּתָרִינוּ עַלְאַיִן, דְמִשְׁקִין לְכָלָהוּ אַחֲרָנוֹן, לְאוֹקוּמִי בְּקִיּוּמִיהוּ. וּמְאַן אִבְּנוֹן. אַבְּהָן. וּעַתִּיק יוֹמִין יִתְבּוּ, וּלְאַתְגָּלִילִיא. וּבְדִין מַהְפְּכִין חַיִיבִי עַלְמָא רְחָמִי לְדִינָא.

תָּאָנָא. מַסְטָרָא דְאִימָא, נְפָקִין גְּרָדִינִין בְּיָמָסִין קְלִיפִין, וְאַחֲדִין בְּקּוֹלְפּוּי דְגִבּוֹרָה, שְׁלָטִין עַל רְחָמִי, פְּמַה דָאת אָמֵר (במדבר טז) הַנּוֹעֲדִים עַל יִי', עַל יִי' מִמְשָׁש. וּבְדִין אֲשִׁתְבָּחוּ עַלְמִין חִסְרִין, (ס"א קְטִירָה) דְלֹא שְׁלָמִין, וּקְטֻתוֹתָא אֲתַעַר בְּכָלָהוּ.

וּבְכָד בְּנֵי עַלְמָא מַכְשָׁרִין עַזְבִּידָהוּן לִתְתָּא, מַתְבָּפְמָן דִינִין, וּמַתְעָרָן, וּמַתְעָרִי רְחָמִי וּשְׁלָטָן עַל הָהָוָא

בישא דאתערן מן דינא קשייא. וכד מתערן רחמי, חדוה
ובגיהומין משתכחין, משום דשליטין על ההוא בישא.
הדא הוא דכתיב, (שםות לו) וינחם יי' על הרעה. וינחם
משום (דשלטא על הרעה) דאתפפייא דינא קשייא, ושלטין
רחמי.

תאנא, בשעתא דמתבسمן דיבין, ושלטין רחמי, כל
פתרא ובתרא טוב בקיימיה, ומתרברכאנ פלהו
בחדא. וכד תייבין כל חד וחד לאטריה, ומתרברכאנ פלהו
בחדא, ומתרבsuma אימא בקהלידייטי גלי芬 ותיבין
לסטרא, כדין אקרוי תשובה שלימה, ואתפפר עלמא,
דהא אימא בחדווთא שלימתא יtaba, דכתיב, (תהלים קי) אם הבנים שמחה, וכדין אתקורי يوم הփורים, דכתיב
ביה (יירא טז) לטהר אתכם מכל חטאיכם. ומתרפתחין נ'
תרעין דסטרין גלי芬.

תאנא, כתיב והיה כי יחתא ואשם, מהו כי יחתא,
ולבסוף ואשם. אלא וכי תאנא, כי יחתא
מאיונן חוביין דאקרון חטא, דכתיב מכל חטאות האדם.
ואשם: כמה דעת אמר (במדבר ח) האשם המושב לוי'.
ואשם: ויתקן, כלומר אם יתקן עובדי, והשיב את
הגוזלה אשר גוזל. אמר רבי יוסי ממושמע דכתיב והשיב,
וישיב לא כתיב אלא והשיב, והשיב דיקא.

תְּנִיא, בְּאֶרְבָּעָה תְּקוֹפִין דְּשַׁתָּא, קְלָא אֲתִפְסָק, וְדִינֵין
מִתְעָרֵין, וְתִשְׁוֹבָה תְּלִיא עַד דְּאַתְּתָקָן. וּכְדֹתְדִינֵין
מִתְעָרֵין, קְלָא גְּפִיק, וְד' זְוּיִין (ס"א זְמֻנִין) דְּעַלְמָא, סְלִקִין
וְנְחַתִין. כְּרוֹזָא קְרִי, וְלִית מֵאָן דִּישָׁגָה וִיתָעָר. וּקְוֹדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא זְמִין, אָם יְתּוּבוֹן יְתּוֹב, וְאֵלֹא, (בְּלֹא ס"א קְלָא)
אֲתִפְסָק, וְדִינֵיא אֲתִעְבִּידָו וּכְדִין אֲתִקְרִי וִיתְעַצֵּב,
וִיתְעַצֵּב בְּבָתֵּי בָּרָא.

אמֶר רַבִּי יְהוּדָה, תְּגִיבָן, מִן יוֹמָא דְאַתְּחָרֵב בַּיּוֹמָא
לִית יוֹמָא דְלָא אֲשַׁתְּכָה בַּיּוֹמָא רְתָחָא בַּיּוֹמָא. מַאי
טֻעָמָא. מִשּׁוּם דְתְגִיבָן, אָמֶר רַבִּי יְהוּדָה אָמֶר רַבִּי יְוִסָא,
בְּשַׁבָּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁלָא יָפְנֵס בֵּירוּשָׁלָם דְלִיעֵלָא,
עַד שִׁיכְבָּסוּ יִשְׂרָאֵל בֵּירוּשָׁלָם דְלִתְתָא. וּבְגִין כֵּה, רְתָחָא
אֲשַׁתְּכָה בְּעַלְמָא.

אמֶר רַבִּי יוֹסֵי, (ויקרא ז) פְתִיב עָרוֹת אָבִיךְ וְעָרוֹת אָמֵךְ
לֹא תָגַלְהָ. וּכְתִיב, אָמֵךְ הִיא לֹא תָגַלְהָ עָרוֹתָה.
וְתְגִיבָן אָמֵךְ הִיא וְדָא. הֵא אָם גָּלָה עָרִيقָתָה, לִמְאָן בְּעֵי
לְאַתְּבָא לָהּ, וְדָא לְתַקְנָא. מַאי דְגָלִי.

דְתְגִיבָן כֵּד סְגִיא יִצְרָא בַּיּוֹמָא בְּבָרָבָר בְּשָׁ, לֹא סְגִיא אֶלָּא
בְּאַיִלָּן עָרִيقָה, וּכְלֹהוּ חֹובִי אֲחִידָן בְּהַהוּא עָרִيقָה.
וּכְתִיב לֹא תָגַלְהָ. כֵּד אַתְּתָקָן, אַתְּתָקָן לְקַבֵּל הַהוּא דְגָלִי,
וְדָא אֲקָרְיִ תִשְׁוֹבָה.

אמר רבי יצחק, כל חובי עלמא אחידן (ס"א ד"א) בד"א, עד דאימא אתגליא בגיניהון. וכד איה אתגליא, כל איבון בגין אתגליין (בגינה). ובתיב (דברים כב) לא תקח האם על הבנים. וכד אתתקן עלמא לחתא, אתתקן כלא, עד דסליקא תקינה לאימא קדיישא, ומתקנא, ואתפסיא מהה אתגליא. ו בגין פך בתיב, (תהלים לט) אשרי בשוי פשע בסוי חטא, וכדין אקרי תשובה, תשובה ודאי. וכדין יום הכהורים אתקרין, כמה דכתיב, (ויקרא טז) מכל חטאיכם לפני יי' טהרו.

אמר רבי (דף ט"ז ע"א) יהודה אימתי אתקרי תשובה. כד אימא מתפסיא וקיימה בחדוה על בגין, דכתיב, (תהלים קיג) אם הבנים שמחה. ותבאת בקיומה וממן דהוה סגיר, טוב לאטריה. וכלהו תבין חד לחדר, ומתרכאנן כל חד וחד, וכדין אתקרי תשובה (שלימותא), תשובה סתם לאבללא כלא.

אמר רבי יצחק, כד מתאפשר עלמא, פוליה מתאפשר בחדר. כתיב (תהלים קה) כי גדול מעל שמימים חסוך. מעל שמימים, דסליקא לעילא מאתר דאקרי שמימים. ומאי איה. דא איה אימא. והיינו דאקרי תשובה.

רבי יהודה אמר, דיקא דכתיב מעל שמימים. אלמלא כתיב על שמימים, משמע שהוא אתר דקיימת על

שְׁמִים, וְלֹא יִתֵּיר. כִּיּוֹן דָּא מֵר מַעַל שְׁמִים, מַשְׁמָעַ הַהוּא אֶתֶּר דָּקְיִמָּא עַל הַשְּׁמִים לְעַילָּא? (ס"א ומאי אידי איקמא,

והיכינו דאקרי תשובה.)

דָּתָאנָא, בְּהַהוּא וּמְנָא דְמַתְכְּשָׁרָן עֲזָבְדִין לְתִפְאָ, וְאִימָא בְּחִדּוֹתָא, אַתְגְּלִיא עַתִּיקָא קָדִישָׁא, וְתַבְּנָה
בְּהַזְּרָא לְזָעִיר אֲגְפִּין, וְכַדִּין כֵּלָא בְּחִדּוֹתָא, כֵּלָא בְּשַׁלְּיִמִּיגִּי, כֵּלָא אֲשַׁתְּכַחֵחַ בְּבִרְפָּאוֹן, וְרַחֲמִין זְמַבִּין, וְעַלְמִין כֵּלָהו בְּחִדּוֹתָא, הַדָּא הוּא דְכִתְיבָּ, (מִבְחָה ז) יִשּׁוּב יְרֻחָם נָנוּ
יכּבּוֹשׁ עֲזָנוֹתֵינוּ. מָאוֹן יִשּׁוּבּ. יִשּׁוּבּ עַתִּיקָא קָדִישָׁא
לְאַתְגְּלִיא בְּזַעַירָא, יִשּׁוּבּ לְאַתְגְּלִיא דְהֻוה סְתִים
בְּקָדְמִיתָא, וְכֵלָא אַתְקָרֵי תשובה.

אָמֵר רַבִּי יְהוּדָה, כֵּלָא בְּכָלְלָ, כֵּלָא סְתִים. וְכִתְיבָּ (דברים יג)
לְמַעַן יִשּׁוּבּ יְיָ מְחֹרֶן אַפּוֹ וְנַתֵּן לְךָ רַחֲמִים. אָמֵר
רַבִּי צִחְקָה, כֵּלָא הוּא וְדָא, וְהָא אָזְקִיםְנָא מְלִי קְמִיה
דָּרְבֵּי שְׁמֻעוֹן.

וְהַשִּׁיבּ אֶת הַגּוֹלָה, תִּמְןּוּ שָׁאַילָו חַבְרִיאִיא, מִפְנֵי מָה
בְּגַזְוָלה בְּתִיבָּ, וְהַשִּׁיבּ אֶת הַגּוֹלָה וְלֹא יִתֵּיר. אֶלָּא
הָא אָזְקִיםְנָא, דָא שְׂוֵי דְחִילָו עַלְאהָ בְּפִתְחָתָה. וְדָא
דְגַנִּיבָה, שְׂוֵי דְחִילָו תִּתְאָה לְקַבְּלִיהָ, וְלֹא דְחִילָו עַלְאהָ.
מָה בְּתִיבָּ לְעַילָּא, גַּפֵּשׁ בַּי תְּחִטָּא. (י"ג ע"ב) בְּדַקְאָמָרָן,
דָּאָרִיִּתָּא וְקִידְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּוֹהֵין עַלְיהָ, וְאָמְרִי

בנפש כי תחטא וגוו'. וככתוב בפ"ש כי תמעול מעל וגוו'. או בנפש כי תשבע וגוו'. אמר רבי יצחק, נפש כתיב, ולא רוית, ולא נשמה. והכא גופא (ס"א רוחה) ונפש. דכתיב, והיה כי יחתא ואשם והשיב את הגולה. מאן דברי לתקנא עובדי, כמה דאמרו והшиб. מאן והшиб, אלא כמאן דיתקן עובדין, בגין דיתיב מבועי מיא לאתריהו, לאשכחנה בטיען, זה הוא גרים בחובוי לאתמנעא מביהו. ועל דא והшиб את הגולה וגוו'. כמה דאתמר.

(ע"ב)

רבי אבא היה יתיב קמיה לרבי שמעון, על רבי אלעזר בריה, אמר רבי שמעון, כתיב, (תהלים עב) צדיק כתמר יפרח וגוו'. צדיק כתמר, מי כתמר. זה הוא מכל אילני עלמא לית דמתעכבר לאפרחה, כמו תמר. דסליק לשבעין שנין. מי טעם כתמר. אלא אף על גב דקרה אסחד, חבריא כלחו לא בעו לגלאה. אבל צדיק כתמר יפרח, על גלותא דבבל אמר, זה הוא לא כתבת שכינתא לאתרה, אלא בסוף שבעין שנין. הדא הוא דכתיב, (ירמיה בט) כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם. וזה הוא צדיק כתמר יפרח, דסליק דבר ונוקבא לשבעין שנין. צדיק: דא קידשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב, (תהלים יא) כי צדיק יי' צדקות

אהב. וכְתִיב, (שמות ט) יי' הַצָּדִיק. וכְתִיב, (ישעיה ג) אָמַרְתִּי צָדִיק כִּי טוֹב.

כִּאֵרֶז בְּלִבְנָנוֹן יִשְׁגָּא, מהו אָרֶז. דָא קְוִידָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
דְּכַתִּיב, בְּחוֹר כְּאָרוֹזִים. (ס"א דִתְיָב עַל בּוֹרְקִיא דִיעָקְבָּשְׁלִימָא)
בְּלִבְנָנוֹן יִשְׁגָּא, בְּלִבְנָנוֹן וְדָאי, וְדָא הוּא עַדְן דְּלֻעִילָא,
דְּעַלְילָה כְתִיב (ישעיה ס) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זָוְלָתָה. וְהָאִ
אָרֶז, בְּהַהְוָא אֲתָר עַלְאָה, יִשְׁגָּא.

וְדָא בְּגָלוֹתָא בְּתָרָא הוּא כְּהָאִ אָרֶז, דְּאַתְעַכְּבָ
לְסַלְקָאָה. וּמְשֻׁעָתָא, דְּסַלְיק עַד דְּקָאִים בְּקִיּוּמִיה,
הָוָא יוֹמָא. וּשְׁירָוֹתָא דִיּוֹמָא אַחֲרִינָא, עַד דְּעַבִּיד צָל
בְּנַהּוֹרָא דִימָא. וְאָרֶז לֹא סַלְיק, אֶלָּא בְּעַדְוָנָא דִמְיָא.
כִּמְהָ דְּאַתְ אָמֵר (במדבר כ) כְּאָרוֹזִים עַלְיִ מִים. כֵּה אָרֶז
בְּלִבְנָנוֹן יִשְׁגָּא. דְּמַתְמַן נְפִיק מְבוֹעָא וּנְהָרָא דִמְיָא,
לְאַשְׁקָאָה. וְאָרֶז, דָא קְוִידָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַתִּיב, (שיר
השירים ה) בְּחוֹר כְּאָרוֹזִים.

שְׁתַוְלִים בְּבֵית יי', לְזַמְנָא דְמַלְכָא מִשְׁיחָא. בְּחִצְרוֹת
אֱלֹהִינוּ יִפְרִיחָג, בְּתִחְיַת הַמַּתִּים. עַוד יִנּוּבָן
בְּשִׁיבָה, בְּהַהְוָא יוֹמָא דִיְשַׁתְכָה עַלְמָא חָרּוֹב. דְּשַׁנִּים
וּרְעַנְבִּים יִהְיִי, לְבַתֵּר דְּכַתִּיב, (ישעיה ס) הַשְׁמִים הַחֲדָשִׁים
וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה, וּכְדִין (תהלים ק) יִשְׁמָח יי' בְּמַעַשְׂיוֹ כְתִיב.
וְכֵל כֵּה (דף ט"ז ע"ב) לְמַה (תהלים צ) לְהָגִיד כִּי יִשְׁר יי' צוֹרִי וְלֹא
עוֹלָתָה בָו.

תו פָתָח וַיֹּאמֶר, (משל טז) אִישׁ תְּהֻפּוֹכֹת יִשְׁלַח מְדוֹן וְגַרְגֹּן מִפְרִיד אֱלֹהָה. אִישׁ תְּהֻפּוֹכֹת יִשְׁלַח מְדוֹן, כַּמָּה דָאָמַרְנוּ, חַיְבֵיָא עֲבָדֵי פְגִימָו לְעַילָּא. וְגַרְגֹּן מִפְרִיד אֱלֹהָה, מִפְרִיד אֱלֹופּוֹ שֶׁל עַזְלָם, וְדָא קָוְדְשָׁא בָּרוּךְ הוּא. דָבָר אַחֲרָ אִישׁ תְּהֻפּוֹכֹת יִשְׁלַח מְדוֹן. מָהוּ יִשְׁלַח. יִשְׁלַח לְאִינּוֹ נְטִיעָן. מְדוֹן: דִיןָקָן מִסְטָרָא דִדְינָא. וְגַרְגֹּן מִפְרִיד אֱלֹהָה, כַּמָּה דָאָמַרְנוּ, חַיְבֵיָא עֲבָדֵין פְגִימָו לְעַילָּא. מִפְרִיד: דִיחְוָדָא לֹא אָשְׁתַכָּח, מִפְרִיד, לְמִטְרוֹגִיתָא מַמְלָכָא. וְלִמְלָכָא מִמְטָרוֹגִיתָא. וּבְגַיְן כֵּךְ לֹא אָקָרֵי אֶחָד, דָאָחָד לֹא אָקָרֵי, אֶלָּא כֵּד אִינּוֹ בְּזֹוּגָא חֲדָא. וּוֹי לְאִינּוֹ חַיְבֵיָא דִעֲבָדֵין פְרוֹדָא לְעַילָּא. וּפְאַיִן אִינּוֹ צַדִּיקִיָּא, דְאִינּוֹ מַקְיִימָן קִיּוֹמָא דְלַעַילָּא, וּזְכַרְנָא אִינּוֹ מַאֲרִיהוֹן דְתִשְׁוָבָה דְתִיְיבִּין כֵּלָא לְאַתְרִיָּהוּ.

וְעַל דָא תְגִיבָן, אַתָּר דְבָעֵלי תְשֻׁבָה יִתְבִּי, צַדִּיקִים גְמוּרִים לֹא יִתְבִּי בֵיהֶה. מַאי טָעָמָא. אֶלָּא אִינּוֹ אַתְתָקָנוּ בָאַתָּר עַלְאהָ, בָאַתָּר דְשָׁקִיו דְגַגְתָא מִשְׁתַכָּח מַתְמָן. וְדָא הוּא תְשֻׁבָה. וְעַל דָא אָקָרְנוּ בְעַלְיִ תְשֻׁבָה. וְאֶלְיִן אַתְתָקָנוּ בָאַתָּר אַתָּרָא, דָאָקָרֵי צַדִּיק.

וְעַל דָא אֶלְיִן יִתְבִּין בָאַתָּר רְעֵיאָה מְהִימָנָא אָמָר רְעֵיאָה מְהִימָנָא, הַוְבָתִין בָאַתָּר זּוֹטָרָא. מַאי טָעָמָא. אַתָּה בְגִיהָנָם, רְשִׁימָין

לְמַחְלֵלִי שְׁבָתוֹת בְּפֶרְחָסִיא,
וְלֹא חֲזִירֵין בְּתִיּוֹבָתָא מִאוֹתוֹ
חַלּוֹל. וּמִמְּנוֹ עַלְיָהוּ. וְאַוֹפָ
הַכִּי דּוֹכְתִּין אִית בְּגִיהַנְםָ
לְאַיִנוֹן דְּמָגְלֵי עֲרֵיָן. וְלֹאַיִנוֹן
דְּמָגְלֵיִין פָּנִים בְּתֹרֶה שְׁלָא
בְּהַלְכָה. וְלֹאַיִנוֹן דְּשִׁפְכִּין דָם
גְּקִי. וְלֹאַיִנוֹן דְּאוֹמִין
לְשָׁקָרָא. וְלֹאַיִנוֹן דְּשִׁבְבִּין
עִם גְּדָה. אוּ בַת אֶל גְּבָר. אוּ
זָוָנה. אוּ שְׁבָחָה. וְאַוֹפָהִי
לְעוֹבֵר עַל שְׁסִיחָה לֹא תַעֲשֶׂה.
לְכָל חֹזֶבֶא, אִית דּוֹכְתָא
בְּגִיהַנְםָ, וּמִמְּנוֹא עַלְיָהוּ.

וְשָׁטָן יִצְרָר הַרְעָה דִילִיה, מִמְּנוֹא
עַל בְּלָהָוּ חֹזֶבֶן, וְדוֹכְתִּין
וּמִמְּנוֹן דִילִיה. וְאֵי הַדָּר
בְּתִיּוֹבָתָא, מָה בְּתִיבָה, (ישׁועה
מְלָא) מְחִיתִי בְּעֵב פְּשֻׁעִיה,
אַתְּמָחוּ רְשִׁימֵין רְרַשְׁיעִיא
דּוֹכְתָא בְּגִיהַנְםָ מִבְּלַחְזָבָה
וְחוֹבָה.

וְאִית חֹזֶבֶן רְשִׁימֵין לְעַילָא,
וְלֹא לְתִתְּפָא. וְאִית
רְרַשְׁימֵין לְתִתְּפָא, וְלֹא

אַלְיִין תִּיְבִּין מֵיא לְאַתְּרִיִּיהָ
מִאַתָּר עַלְאָה דְּגַנְּהָרָא
עַמִּיקָא, עַד הַהוּא אַתָּר
דְּאַקְרִי צְדִיק. וְצְדִיקִים
גִּמְוֹרִים, גִּגְדִּין לוֹזָן מִהַהוּא
אַתָּר דְּאַיִנוֹן יִתְבִּי, לְהָאִ
עַלְמָא. וְעַל דָא אַלְיִין עַלְאָין
וְאַלְיִין תִתְאִין. זְפָאָה
חִילְקִיהָוּן דְּמָאָרִי תִשְׁוָבָה.
וְזְפָאָה חִילְקִיהָוּן דְּצְדִיקִיָּא,
דְּבָגִינִיהָוּן עַלְמָא מַתְקִיִּמָא.
הַדָּא הוּא דְכִתִּיב וְהָיָה כִּי
יִחְטָא וְאַשְׁם וְגוּ. מָה
כִּתִּיב לְעַילָא, אוּ מְצָא
אֲבָדָה וּכְחַשׁ בָה וְגוּ, הַהָא
בְּגַיַּן דָא אַסְתָּלָק קְוִידָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא מִפְלָא. בְּבִיכּוֹל
קְוִידָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא
אֲשִׁתְכָח בְּקִיּוּמִיהָ, הַהָא
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אַתְּפִרְשָׁא
מִאַתְּרָהָא, הַדָּא הוּא דְכִתִּיב,

לעילא. ואית דרישימין
לחתא ולעילא. אתה מבחן
לחתא אתה מבחן לעילא.
בתר האחד בתויבתא.
ועוד אוקמהה מארי
מתניתין, רשע עונותיו
חקוקים לו על עצמותיו.
צדיק, וביוותיו חקוקים לו על
עצמותיו. אמאי. בגין למשמי^{למשמי}
רישימין בין בעלי חובייהו,
לאשתמודע בהו, וקלא
נפיק עליה, האי רשע איה
ישרפו עצמותיו בגיניהם.
ואוקימנא, נשות של
רשעים הוא והוא
המייקם בעולם. וידנא
דלהון אוקמהה עליו יהו מארי
מתניתין, דגש מתחון

נשרפה ונעשה אפר תחת בפות רגלי הצדיקים. ובמאי
אתוקdon. באש דברסיא, דאתמר ביה, (דניאל ז) בורסיה שביבין
די נור גלגולותי נור דליק. ונחר דין נגיד ונפק מד' חיון דאסא,
דסחרין לבירסיא דדין, דאייהו אדני, דינא דמלוכתא דינא.
וההוא נהר, אתמר ביה, (דניאל ז) נהר די נור נגיד ונפק מן
קדמותה. נשות מתחון הצדיקיא, טבלין ומתרכין ביה.
ונשות מתחון דרישיעי, נדוגין ביה, ואתבערו קמיה, בקש לפני

(ירמיה ז) אבדה האמונה. (לה)
קצ"א מי אמינה. דא בנט
ישראל. כמה דעת אמר
(תהלים צב) ואמונה בצלות.
אבדה האמונה כמה דעת
 אמר (ירמיה ט) על מה אבדה
הארץ, וככלא חד.
והא אוקימנא אבדה, ולא
נאבדת, ולא אבדה.
כגונה דא, (ישעה נז) הצדיק
אבד, אבוד, או נאבד, לא
בתיב, אלא אבד. הדא הוא
דכתיב אבדה האמונה, בגין
כך והשב את הגולה או את
האבדה וגור.

אֲשֶׁר, וְהִינֵּנוּ אִשְׁא אֲוֹכֶלֶת אֲשֶׁר. יְהוָה אֱלֹהִים חֶמֶת. נְרַתִּיקָה דִּילִילָה,
אֲדֹנִי. לְשֻׁמָּר (דָבָר י' ז' ע"א) וְהִינֵּנוּ רֹא אֲדוֹקְמוֹת, לְעַתִּיד לְבָא מּוֹצִיאָה
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חֶמֶת מְגֻרְתִּיקָה צְדִיקִים מְתֻרְפָּאִין בָּה,
וּרְשָׁעִים גְּדוּגִין בָּה.

וּמְחִיוֹן דְּכּוֹרְסִיא דְּדִינָא, הַוָּה נְחִית אֲרִיה דְּאֲשֶׁר לְמִיכְלָל
קְרַבְגִּין, אִינּוֹן דְּמִמְנָן, עַל כָּל אֶבֶר דְּחַב מְחַבֵּל קְטִינָר
אֶחָד, בְּמָה דְּאֲקוֹמָה, עַשְׂה עַבְירָה אֶחָת, קְנָה לוֹ קְטִינָר אֶ.
וּמִיד הַגְּנָחָת אֲשֶׁר שֶׁל גְּבוּהָ, וְאַוְקִיד לוֹן לְאַלְיָן אֶבְרָיָן וּפְדָרָיָן
וּאַמְוּרָיָן דְּפָרִים וּכְבָשִׁים וּעֲתָנוֹדִים וּעֲזִים. יְהֹוָה דְּגִנָּחָת בְּאֲרִיה
דְּאֲשֶׁר לְאוֹקְדָּא לוֹן, אַתְּוֹקְדָּוָן אֶבְרִים דְּלָהּוֹן, אַתְּוֹקְדָּוָן מְחַבְּלִים
דְּמִמְנָן עַלְיָהָו, וּמְתַבְּפָרִין חֹבֵין דִּיְשָׁרָאָל, דְּאַיְנוֹן אֶבְרִים
דְּשִׁבְגִּנָּתָא.

בְּהַהְוָא זָמָנָא, חִיוֹן מְתַקְרָבִין דְּמִמְנָן עַל זָכוֹן, דְּאַיְנוֹן מְפִירְסִיא
דְּרַחְמִי, דְּאֵיהַי תִּשְׁוֹבָה, אִימָא עַלְאָה. וּבְמָה מְתַקְרָבִין.
בְּשֵׁם יְהֹוָה, דְּעַל בְּהֻזּוֹן. וּבְגִינוֹן דָא, קְרַבָּנו לְיְהֹוָה. דְּלִית מְאָן דִּיבְּיל
לְקָרֵב חִיוֹן וַיְסֹודִין, לְאַעֲלָה שְׁלָמָם בִּינְיִיחָוָן, אֶלְאָ שְׁמִיה, דְּקָרֵב
בְּשְׁמִיה מִים לְאַשָּׁה, וְלֹא מְכַבֵּה דָא לְדָא, וּקְרֵיב רֹוחָה לְעַפְרָא, וְלֹא
מְפָרִיד לִיהָ.

בְּהַהְוָא זָמָנָא, אַיְנוֹן שְׁלָמִים חִיוֹן וַיְסֹודִין, וְאַתְּקָרְיאָו קְדָשִׁים, דְּלִית
טְמָאִים בִּינְיִיחָוָן. וְעוֹד, שְׁלָמִים דָא הֵי בְּתָרָאָה, דְּאֵיהַ
שְׁלִימָו דְּעַמּוֹדָא דְּאַמְצָעִיתָא, בְּכָל הַוּוֹת הַכְּלִילָן בֵּיהָ, לְכָל שִׁית
סְפִּירָן דִּילִילָה, דְּאַיְנוֹן שִׁית סְפִּירָן.

וְרֹא אַמְלָה, חֲתָם רָום וּפְנָה לְמַעַלָּה, בֵּיהָו, לִימִינָא דְּחַסְדָּה. בְּהֹוֹי,
לְשִׁמְאָלָא דְּגַבּוּרָה. וְהִי, בְּעַמּוֹדָא דְּאַמְצָעִיתָא. יוֹהָה בְּגִנְצָתָה.